

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lainsäädäntöuudistusten vaikutukset työpajatoimintaan - työpajatyöryhmän selvitys

Työpajatyöryhmän tehtävät

Eduskunta edellytti mietinnössään (HE 241/2020), että osana lainsäädännön toteutumisen seurantaan hallitus arvioi **työpajatoiminnan lainsäädännön uudistamisen tarvetta huomioiden eri hallinnonalojen lainsäädännön yhteensovittamisen siten, että työpajatoimintaa voidaan toteuttaa ja kehittää poikkihallinnollisesti joustavasti ja asiakaslähtöisesti.**

Sote-lainsäädännön toimenpanossa sosiaali- ja terveysministeriö ehdotti, että opetus- ja kulttuuriministeriö selvittää lainsäädännön muutosten vaikutukset nuorten työpajatoimintaan vuoden 2022 loppuun mennessä tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Työpajatyöryhmä (1.8.-31.12.2022)

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä:

- OKM: Esko Ranto pj, Henni Axelin vpj, Merja Hilpinen siht., Erno Hyvönen
- STM: Elina Palola, (varajäsen Arja Ruponen)
- TEM: Jani Lehto, (varajäsen Janne Savolainen)
- Kuntaliitto: Mari Ahonen-Walker, (varajäsen Minna Antila)
- INTOry/ Kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskus: Herttaliisa Tuure, (varajäsen Reetta Pietikäinen)
- Aluehallintovirastot: Kirsi-Marja Stewart, (varajäsen Päivi Pienmäki-Jylhä)

Kokouksia yhteensä viisi, alajaostoissa kuultiin työpajatoimijoita.

Työpajatoimintaan vaikuttava lainsäädäntö

- Työpajatoimintaa on toteutettu monialaisena tukipalveluna kuntien, kuntayhtymien, yhdistysten ja säätiöiden toimesta sosiaali-, työllisyys- ja koulutuspalveluna, siksi sen toimintaan vaikuttavat useat eri lait.
 - Nuorisolain (1285/2016) lisäksi työpajatoiminnan järjestämisestä ei kuitenkaan ole säädöstä.
 - 13 § Nuorten työpajatoiminta
 - 14 § Nuoren tietojen käsittely nuorten työpajatoiminnassa
 - 15 § Huumausainetestaus nuorten työpajatoiminnassa
 - 21 § Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan
- Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja –politiikasta (2017/211)
- 11 § Nuorten työpajatoiminnan valtionavustuskelpoisuuden hyväksyminen
- 12 § Valtionavustuksen myöntäminen nuorten työpajatoimintaan

Muutosvaikutukset

- Muutokset palveluiden ja koulutuksen järjestämisen, työvoimapolitiittisten toimenpiteiden, kuten palkkatuki, työkokeilu ja työvoimakoulutus, ja kuntouttavan työtoiminnan säädöksissä muuttavat heikossa työmarkkina-asemassa ihmisten, aikuisten ja nuorten, mahdollisuuksia osallistua työpajatoimintaan.
- Nämä tehdyt tai valmisteilla olevat säädösmuutokset voivat koskea esimerkiksi toiminnan järjestämistä, tarkoitusta tai tavoitetta, työpajalla toteutettavan toimenpiteen sisältöä tai kestoja tai työpajatoimintaan osallistuvan henkilön koulutustaustaa tai ikää. Säädösmuutokset voivat asettaa toiminnalle sellaisia reunaehtoja, että toiminnan järjestäminen hankaloituu.
- Työpajavalmennukseen ei ole olemassa omaa toimenpidettä. Sosiaalipalvelujen toimenpiteistä on käytössä mm. kuntouttava työtoiminta ja sosiaalinen kuntoutus. Nykyisin työpajoilla on työhallinnon toimenpiteistä käytössä mm. työkokeilu, palkkatukityö, työvoimakoulutus ja työhönvalmennus. Työpajat voivat toimia koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen vaihtoehtoisena tai muuna oppimisympäristönä.

Työpajatoiminnan monikanavainen rahoitus

vuonna 2021

Rahoitusmuoto	Nuoret	Yli 28-vuotiaat		Yhteensä %
Hallinnoijan rahoitus (esim. kunnan rahoitus)	34 584 545	21 738 282	56 322 827	48,9 %
AVI (OKM) valtakunnall. nuorten työpajatoiminta-avustus	16 552 720	16 552 720		14,4 %
Muu julkinen rahoitus (esim. palkkatuki, STEA rahoitus)	9 598 285	8 277 623	17 875 908	15,5 %
Valmennuspalvelujen myynti (esim. oppilaitos, TE-tstot)	2 562 083	1 817 677	4 379 760	3,8 %
Työpajatuotannon myynti, omat tuotteet	4 401 164	3 336 413	7 737 577	6,7 %
Työpajan palvelutuotanto (esim. kotiapu tms.)	1 627 499	1 894 004	3 521 503	3,1 %
Muut tulot	5 027 527	3 802 312	8 829 838	7,7 %
Yhteensä	74 353 822	40 866 311	115 220 133	100 %

Ohjaava tah	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Työvoimahallinto	5846	5486	5198	5158	5251	4507	3 622	3255
Oppilaitos	1480	1367	1294	1287	1455	1612	1289	1390
Kunnan sosiaali- ja terveystoimi , nuorisotyö	3652	3988	4132	3895	4075	4136	3618	3380
Suoraan työpajalle (mm. itse, kavereiden- tai sukulaisen yhteydenotto)	1470	1676	1922	1883	1903	1748	1734	1636
Muu	1133	1211	1519	1610	1528	2013	1969	2030
Ei rek. tietoa	619	1005	802	423	408	408	224	158
Yhteensä	14 200	14 733	14 867	14 256	14 620	14 424	12 456	11 849

Työpajatoiminta, kunnan ja hyvinvointialueen suhde – palvelujen järjestäminen ja tuottaminen

- Työryhmä pyysi asiantuntijalausunnot
 - Valtionvarainministeriöltä: sote-uudistus ja hyvinvointialueiden perustaminen
 - Työ- ja elinkeinoministeriöltä: kilpailuoikeus, yhtiöittämisvelvollisuus
 - Kilpailu- ja kuluttajavirastolta: kilpailulain soveltamisesta
 - Sosiaali- ja terveysministeriöltä: kannanotto sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausumaehdotukseen 7

Johtopäätökset ja suositukset

Työpajatoiminnan järjestäminen

- Nuorisolain lisäksi yleensä työpajatoiminnan järjestämisestä ja rahoituksesta pitäisi säätää monialaisena palveluna; järjestäjätahojen moninaisuus pitäisi säilyttää.

Työpajavalmennuksen toimenpide

- Työpajatoiminnan toimintaedellytyksenä on työpajatoimintaan nuoria ja aikuisia ohjaavan tahon toimenpide. Työpajatoiminnan toteuttamisen jatkon turvaisi se, että työpajavalmennuksesta luotaisiin lakeihin perustuvia, useampia toimenpiteitä työpajajaksolle. Näiden toimenpiteiden lisäksi olisi työpajoilla edelleen käytössä mm. työkokeilu ja palkkatukityö.

Toimenpide pitkään työttömänä olleiden tai monialaista tukea tarvitsevien nuorten ja aikuistenkin ohjauksen ja tuen tarpeisiin

- joka voitaisiin sisällyttää työpajatoimintaan lähettävien tahojen toimenpiteisiin
- joka olisi työpajoilla toteutettavaa
- jonka tarkoitus olisi sosiaalinen vahvistaminen eli itsetuntemuksen, arjenhallinnan, sosiaalisten taitojen, elämönhallinnan sekä opiskelu- ja työelämävalmiuksien vahvistaminen
- joka sisältäisi valmennusta, kokonaisvaltaista arjenhallinnan tukea ja sosiaalista vahvistamista, joiden avulla parannetaan osallistujan valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun
- jonka kesto olisi joustava, yksilölähtöinen ja riittävän pitkä
- joka soveltuisi sekä ilman ammatillista tutkintoa oleville kuin tutkinnon suorittaneille, sekä nuorille että aikuisille
- johon osallistumisesta saa etuuden.

Työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö ja opinnollistaminen

- Yhtenä yhteistyön toimintamallina työpajojen ja koulutuksen järjestäjien välillä on opinnollistaminen. Siitä on muodostunut malli kehittää työpajatoimintaa nuorten opiskelua tukeväksi valmennukseksi. Työpajatoiminnan opinnollistamisella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka sisältää työpajan oppimisympäristön tunnistamisen, valmentautujalle kertyvän osaamisen tunnistamisen ja osaamisen osoittamisen näytöin. Opinnollistaminen edellyttää työpajan ja koulutuksen järjestäjän tiivistä yhteistyötä.
- Työpajatoiminnan ja koulutuksen järjestäjien yhteistyölle tulisi luoda selkeät perusteet paremmalla ohjeistuksella.
- Työpajatoimintaa olisi kehitettävä laajemmin esimerkiksi opinnollistamalla niin, että koulutuksen järjestäjät voivat paremmin hyödyntää työpajaa oppimisympäristönä.
- Työpajalla tapahtuvan osaamisen tunnistamisen ja todentamisen menetelmien ja välineiden rahoitus tulisi selvittää.
- Työryhmä kannattaa ”Opinnollistamisen mahdollisuudet työllisyyspalveluissa” -selvityksen ehdotusta, että työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tulisi perustaa yhteinen määräaikainen opinnollistamisen käytäntöjen osaamis- ja kehittämisverkosto

Kuntouttava työtoiminta ja työpajat

Kunnallisten työpajojen mahdollisuudet tuottaa kuntouttavaa työtoimintaa:

- Mikäli kunnallinen työpaja tuottaisi kuntouttavaa työtoimintaa työpajavalmennuspalveluna maksua vastaan hyvinvointialueelle, on kyse taloudellista toiminnasta ja toiminta yhtiöitettävä ja työpajan osallistuttava palvelujen kilpailutukseen; mahdollisuudet yhtiöittämisvelvollisuuden poikkeamiin tulee arvioida aina tapauskohtaisesti.
- Mikäli on kyse kunnan työpajan ja hyvinvointialueen välisestä horisontaalisesta yhteistyöstä ja yhteistyö on todellista niin, että sekä kunnallinen työpaja että hyvinvointialue toteuttavat yhteistyön piiriin kuuluvaa kuntouttavaa työtoimintaa (työpaja työpajavalmennuksena) myös ilman yhteistyötä, niin kunnan työpajan ja hyvinvointialueen yhteistoiminta liittyy yleiseen etuun ja sopimus kohdistuu pääosin sen osapuolille, ei sovellettaisi hankintalakia ja on mahdollista sopia kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä työpajavalmennuksena.

Asian lopullinen ratkaisu voitaisiin tehdä vuonna 2025 toteutuvan työvoimapalveluja koskevan uudistuksen yhteydessä siten, että kunnilla on käytössä riittävä valikoima erilaisia toimenpiteitä ja siihen asti mentäisiin jonkinlaisen siirtymävaiheen lainsäädännön turvin.

A decorative graphic in the top-left corner consisting of several overlapping circles in various shades of teal and light blue, creating a layered, organic shape.

Kiitos !